

зробити ряд кроків щодо зміни своїх стратегій продажу для можливості залишатися «на плаву» та витримати конкуренцію з онлайн-магазинами.

Основними складовими успішного управління поведінкою споживачів в умовах цифровізації є:

1) Організаціям необхідно буде переосмислити свій бізнес та операційні моделі. Пошук споживачем співвідношення ціни та якості – це фундаментальна зміна пріоритетів, яка поширюватиметься протягом тривалого часу. Компанії повинні будуть інвестувати в нові цифрові методи зв'язку та платежів, а також розглянути питання про заміну готівкових способів оплати та перехід на цифрові. Пріоритет цифрової безпеки буде ключовим. Організації повинні будуть переглянути свої цілі та переконатися, що вони відповідають екологічним та соціальним вимогам. Під час ведення бізнесу будуть вимоги дотримання соціального дистанціювання та захист персональних даних клієнтів.

2) Продаж товарів у роздріб наражається на найбільший ризик. Ніде вплив глобальних тенденцій споживання не проявляється так помітно, як у секторі роздрібної торгівлі. Зручність, яка забезпечує покупки в інтернеті, є ключовим фактором розширення використання цифрових способів покупки. Представники офлайн-торгівлі мають запропонувати споживачам нові можливості. Оскільки ціна та зручність є ключовими для прийняття рішень споживачами, ритейлерам необхідно буде розвивати свої можливості логістики та доставки в режимі онлайн та керувати балансом між доставкою додому та пропозицією товарів у магазині. Тенденція до покупок у районі проживання може пожвавити місцеві торгові точки, які знижували свої показники протягом минулих років. Організації повинні будуть привести свої ланцюжки поставок у відповідність до зростаючої тенденції до локальності. Це більше, ніж просто пошук постачальників – компанії мають розширювати мережі партнерів і знати стан справ на місцевому рівні.

3) Цифрові банки є основними бенефіціарами. Клієнти очікують, що банки зосередяться на цифровій безпеці та захисті персональних даних клієнта. Таким чином, банки повинні старанніше конкурувати за довіру клієнтів. Нові цифрові банки повинні прагнути просувати ключові драйвери покупок, які стають все більш актуальними в сучасному світі (наприклад, цифрову безпеку, простоту у використанні, співвідношення ціни і якості).

4) Споживачі мають бути захищені від майбутніх ризиків. Споживачі очікують, що вплив пандемії COVID-19 продовжуватиметься. Майже половина вважає, що нормальне життя не відновиться протягом як мінімум шести місяців, особливо для людей віком 45+. Страховий сектор повинен очікувати постійного збільшення активності щодо залучення та відтоку клієнтів. Успішними будуть ті організації, які підтримують довіру споживачів (наприклад, шляхом ефективної обробки заявок). Організації також мають бути прозорими щодо своєї діяльності. Це буде вирішальне значення для споживачів під час періодів тривалої невизначеності.

Використані джерела

1. Баранов О. А. Економіка результату, інтернет речей та право. Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання : матеріали науково-практичної конференції, м. Київ, 10 грудня 2020 р. Київ : Фенікс, 2020. 272 с.
2. Дзюбіна А. В., Коpecь К. О., Дзюбіна Г. Р. Диференціація основних складових електронного бізнесу. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Проблеми економіки та управління. 2018. № 897. Вип. 2. С. 16–19.
3. Руденко М. В. Цифровізація економіки: нові можливості та перспективи. Економіка та держава. 2018. № 11. С. 61–65.

*Єсіна О.Г.,
ст. викладач кафедри економічної кібернетики та ІТ
Одеський національний економічний університет
olesas@ukr.net*

*Стоянов В.Ю., здобувач вищої освіти
Одеський національний економічний університет*

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЮ В УКРАЇНІ

В умовах пандемії COVID-19 низка країн світу впроваджує різноманітні заходи щодо стимулювання процесу діджиталізації економіки, адміністрування, освіти, надання послуг

державними органами тощо. Не виключенням стала й Україна. Пріоритетним завданням для Міністерства цифрової трансформації України є впровадження методів організації та вирішення великої кількості важливих питань державного сектору, серед яких: введення paperless-системи; спрощення процесів, пов'язаних із веденням власного бізнесу; покриття всієї території України Інтернетом – всі ці завдання є пріоритетним напрямком діяльності держави щодо діджиталізації України в цілому. Цифровізація країни в цілому є невід’ємним процесом еволюції держави та її інституцій.

Одним із найважливіших інститутів будь-якої держави є освіта, оскільки вона є ефективним інструментом регулювання попиту і пропозиції на ринку праці та її регулювання. Освіта повинна враховувати потреби і можливості як здобувачів освіти, так і викладацького складу шкіл, дитячих садків, гімназій, заходів вищої та перед вищої освіти, коледжів тощо. Окрім цього освіта може сприйматися як інвестиція у людський капітал, попит на який з останніми роками стає все більшим і більшим.

З початком пандемії COVID-19 усі заклади освіти вимушені були подолати проблеми, пов’язані з протиепідемічними заходами. Так безліч шкіл, коледжів, гімназій, ЗВО вимушені були перейти до формату дистанційного навчання. Перехід до дистанційного навчання має як свої переваги, так і свої недоліки. Серед переваг можна назвати такі: можливість навчатися у будь-який час; можливість навчатися в будь-якому місці; доступність матеріалів в режимі реального часу; мобільність; навчання в спокійній обстановці; індивідуальний підхід; зручність для викладача; міждисциплінарний контент. Основними ж недоліками, пов’язаними з впровадженням дистанційного навчання, є: необхідна сильна мотивація; нестача практичних вмінь та навичок; дистанційна освіта не підходить для розвитку комунікабельності; існує проблема ідентифікації студентів [1; 2, с.49].

Цифровізація освіти стала одним із пріоритетних завдань Міністерства освіти і науки України. Одним із ключових питань було, є і залишатиметься впровадження нових технологій дистанційного навчання. За даними МОН, вчителі та учні різних закладів освіти для дистанційного навчання найчастіше користувалися такими платформами, як Zoom, Meet, Skype, Viber, електронна пошта, Google Classroom та інше. Загалом держава вкладає величезні кошти у процеси, пов’язані з цифровою трансформацією та цифровізацією основних та базових інституцій. Це можна побачити, аналізуючи видатки Державного бюджету України за період 2019-2021 рр. та план на 2022 р. (рис. 1).

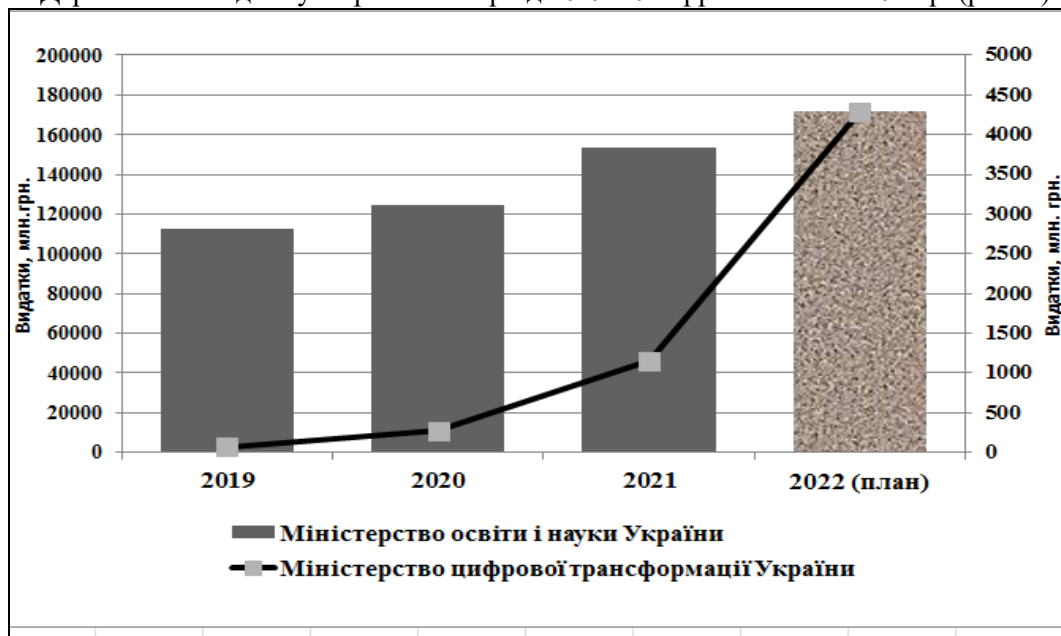

Рис.1. Видатки Державного бюджету України за період 2019-2021 рр.

Джерело: складено авторами за матеріалами [3]

Як ми можемо побачити, видатки на освіту за період з 2019 по 2022 роки значно збільшилися. Видатки на Мінцифру значно зростають з кожним роком. Подібне різке збільшення видатків бюджету на Міністерство цифрової трансформації було викликано в першу чергу, пошуком усіх

можливих варіантів подолання «корона кризи» та винайденні альтернативних шляхів щодо вирішення низки управлінських проблем, пов'язаних з протиепідемічними заходами.

Важливим елементом діджиталізації в Україні є діджиталізація бізнесу. Карантинні заходи торкнулися і суб'єктів господарювання, які в умовах пандемії вимушені були знайти шляхи для «виживання».

Процес цифрової трансформації торкнувся всіх сфер бізнесу: від того, як компанія отримує і утримує нових клієнтів, до того, як керівництво уявляє і керує репутацією компанії на просторах Інтернету [3].

Ще одним важливим елементом діджиталізації в Україні стало впровадження paperless-системи та цифровізація послуг держави. Можливим це стало завдяки розробці та реалізації додатку «Дія» при Міністерстві цифрової трансформації України.

Так, наша держава стала першою у світі країною, яка прирівняла звичайні біометричні паспорти-картки до електронного варіанту. Держава робить усе можливе для того, щоб зменшити можливі бар'єри між громадянином і державою, переміщуючи основні послуги у «цифру». Так, наприклад, через додаток «Дія» можна не тільки користуватися власним паспортом громадянина України та паспортом для виїзду за кордон, а й додати свідоцтво про народження дитини, студентський квиток, водійське посвідчення тощо.

З початком кампанії з приводу масової вакцинації населення України наша держава стала однією з перших у світі, яка впровадила електронні COVID-сертифікати, визнані міжнародною спільнотою. Щодо бізнесу і держави. Україна робить шляхи у напрямку спрощення ведення власного бізнесу для суб'єктів малого та середнього підприємництва. Якщо раніше для того, щоб зареєструвати фізичну особу підприємцем (ФОП), необхідно було пройти купу перевірок, підписати безліч паперів тощо, то тепер оформити ФОП можна через додаток «Дія» за декілька хвилин. В період «локдауну» держава, використовуючи послуги порталу «Дія», проводила одноразову допомогу ФОП задля стимулювання їх діяльності.

Пандемія COVID-19 зробила безпосередньо свої внески в внутрішні процеси кожної держави та в життя кожної окремої людини. Не виключенням стали й наші вітчизняні реалії. Україна показує позитивні тенденції щодо процесів діджиталізації в багатьох сферах: економіка, освіта, наука, адміністрування – всі ці галузі державного життя поступово набувають «цифрового» характеру.

Пріоритетним завданням для Міністерства освіти та науки України залишається пошук рішень щодо оптимізації процесу дистанційного навчання, забезпечення необхідним обладнанням учнів та вчителів і покриття Інтернетом усієї території України. Важливу роль у впровадженні подібних заходів та нововведень грає Міністерство цифрової трансформації. Впровадження додатку «Дія» є чудовим показником того, що Україна робить впевнені та великі кроки щодо цифрової трансформації життя держави та кожного її громадянина.

Використані джерела

1. Миронов Ю. Б. Переваги та недоліки дистанційного навчання. URL: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya> (дата звернення 14.02.2022).
2. Жосан Г. Стан розвитку діджиталізації в Україні. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 1. Частина 2. С. 44-52. DOI: <https://doi.org/10.35774/econp2020.01.02.044> (дата звернення 14.02.2022).
3. Державний веб-портал бюджету для громадян. Видатки. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/expenses?class=program>. (дата звернення 14.02.2022).

*Забурмеха Є. М., к.е.н., доцент
доцент кафедри маркетингу і торговельного підприємництва
Хмельницький національний університет*

DIGITAL-КОМУНІКАЦІЇ У ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ МЕРЕЖАХ

У сучасному світі спостерігається спрямованість економічних досліджень, які пов'язані із міжфірмовими відносинами. У свою чергу, поширення тенденцій підприємницької взаємодії та кооперації значною мірою визначається перевагами використання статичних та динамічних мереж, які дають змогу нівелювати національні та регіональні торговельні бар'єри, скорочувати життєвий